

Aj my sme Tatry

Hromadná pripomienka horolezcov, turistov a skialpinistov k predloženému návrhu návštevného poriadku TANAP-u.

Vyzývame orgány ochrany prírody a ministerstvo životného prostredia, aby ako celok odmietli návrh návštevného poriadku TANAP-u, ktorý predložila Správa TANAP-u na OÚ v Prešove dňa 25.1.2019 a ktorý bol prezentovaný Správou TANAP-u na verejnom prerokovaní 6.2.2019 v Liptovskom Mikuláši a 7.2.2019 v Starom Smokovci.

Podľa IUCN¹ má v národnom parku popri ochrane prírody rovnocenné zastúpenie aj rekreačná a športová funkcia vykonávaná trvalo udržateľným spôsobom. Túto mäkkú formu turizmu v TANAP-e predstavujú turisti, horolezci, skialpinisti, horskí lyžiari², environmentálni sprievodcovia, horskí vodcovia, nosiči a chatári. Ich činnosť je dlhodobou súčasťou kultúrneho dedičstva Tatier a nemá na prírodu negatívny vplyv alebo dopad. Preto ich možno považovať za trvalo udržateľné na rozdiel od rozširujúcej sa činnosti developerov a ťažby dreva.

Deklarujeme

Turistov, horolezcov, skialpinistov, horských lyžiarov, chatárov, nosičov a horských vodcov považujeme za neoddeliteľnú súčasť kultúrneho dedičstva Tatier. Sme presvedčení, že ich aktivity neboli a nie sú proti záujmom ochrany prírody.

Hlásime sa k zachovaniu biodiverzity, t.j. pestrosti zloženia chránených druhov fauny a flóry. Rešpektujeme najprísnejší režim – t.j. výluky našej činnosti – vo vybraných častiach parku. Spolky, ktoré sú iniciátormi tejto pripomienky, majú ochranu prírody vo svojich stanovách a je trvalou súčasťou ich každodenných aktivít. Chodíme do Tatier ako aktívni ochranári a sme prví, ktorí budú proti ich komercializácii.

Podporujeme vedecky a štatistickými dátami podložené operatívne lokálne uzávery v miestach a čase, kedy je to z hľadiska predmetu ochrany dôležité.

Podporujeme obmedzovanie nevhodných aktivít vo vysokohorskom prostredí ako napríklad bivakovanie, táborenie, zakladanie ohňa a zahadzovanie odpadkov, či iné znečisťovanie územia TANAP-u, ťažba dreva a rozsiahle developerské aktivity.

Vyzývame na materiálne a personálne posilnenie vedeckej činnosti vládneho aj mimovládneho sektora v TANAPe s cieľom zabezpečiť kontinuálny zber primárnych dát a ich priebežné vedecké vyhodnocovanie.

Podporujeme dôslednú ochranu prírody na území TANAP-u, vyzývame na prijatie odborne zdôvodnenej zonácie TANAP-u tak, aby ako národný park splnil medzinárodné kritériá. Pri takomto prístupe ostane viac priestoru pre mäkké formy turizmu pri súčasnom zachovaní ochrany citlivých druhov fauny a flóry.

8 dôvodov, pre ktoré odmietame návrh návštevného poriadku TANAP-u:

1. **Činnosť turistov, horolezcov, skialpinistov, horských lyžiarov, chatárov, nosičov a horských vodcov bola a je súčasťou kultúrneho dedičstva Tatier.** Ich aktivity neohrozovali a neohrozujú prírodu v TANAPe a odmietame, že by tomu tak bolo teraz. Deklarujeme oddanosť spolupracovať na trvalo udržateľnom princípe turizmu v TANAP-e, rešpektujeme a budeme rešpektovať obmedzenia, ktoré sú založené na vedeckých a štatistických dôkazoch. Preto zásadne odmietame navrhované zvýšenie regulačných opatrení týkajúcich sa aktivít hore uvedených skupín.

¹ IUCN – Medzinárodná únia ochrany prírody a prírodných zdrojov s pozorovateľským a poradným štatútom v OSN

² *Horskí lyžiari* – lyžiari, ktorí používajú na výstup výhradne svoje sily, t.j. bez použitia lanoviek a vlekov. Patria sem priaznivci lyžovania v horských terénoch, skitouringu, backcountry lyžovania a bežeckého lyžovania

2. **Definície športovo-rekreačných horských aktivít sú diskriminačné** a v rozpore s medzinárodným štandardom. Aj z tohto dôvodu nepovažujeme za vhodné vyžadovať členstvo v konkrétnych organizáciách pre výkon aktivít v TANAP-e.
3. **Prakticky sa vylučuje ľahké horolezectvo (tzv. VhT³) z TANAP-u**, čo v nižších stupňoch horolezeckej obťažnosti podstatným spôsobom obmedzí činnosť všetkých turistov, horolezcov, skialpinistov a viacerých organizácií ako napr. Slovenského horolezeckého spolku JAMES, Slovenského vysokohorského turistického spolku SVTS, Slovenskej skialpinistickej asociácie a Klubu slovenských turistov, ktorých história siaha až do 19. storočia.
4. **Uzavretie výcvikových činností pre horolezectvo a VhT do niekoľkých oblastí nerešpektuje metodiku výcviku týchto činností** a tým hazarduje s bezpečnosťou začínajúcich horolezcov a VhT turistov.
5. **Správa TANAP-u nepredložila vedecké a štatistické dôkazy, ktorými by zdôvodnila nové sezónne uzávery pre horolezectvo a zachovanie sezónnych uzáver pre turistov** a ktoré by dokazovali negatívny vplyv mäkkých foriem turizmu na predmety ochrany v TANAP-e. Pritom návštevnosť TANAP-u v poslednom období nedosahuje úroveň zo 70-tych rokov 20. storočia, kedy boli zavedené sezónne uzávery. Aj z tohto pohľadu je zavádzanie nových reštrikcií nedôvodné.
6. **Nový návštevný poriadok ignoruje faktickú realitu posledných desiatok rokov, pričom nepoznáme vedecký a štatistický dôkaz, že by športovo-rekreačná činnosť mala za následok zhoršenie stavu predmetov ochrany.** Opak je realitou, a ako príklad uvádzame zvyšujúce sa a dlhodobo na vysokej úrovni sa držiace stavy kamzíkov, kde vychádzame z podkladov ŠOP o sčítaní kamzíkov. Na druhej strane ŠOP, ani Správa TANAP-u, nepublikovala ani jednu štatistiku potvrdzujúcu zhoršujúce dlhodobé ukazovatele v oblasti fauny alebo flóry TANAP-u.
7. **Absolútne vylúčenie nočného pohybu pre horolezcov, skialpinistov a turistov je v protiklade so zásadami bezpečnosti, metodiky a ide proti odporúčaniam HZS o včasnom nástupe na túry.** Pre horolezcov je potenciálne život ohrozujúce. **Pritom sa hlásime k zákazu akýchkoľvek plánovaných nočných aktivít, ktoré nesúvisia s metodickými a bezpečnostnými zásadami pohybu vo vysokohorskom teréne.**
8. **Systém výnimiek z OPaK vnáša nesystémový prístup (aj) do problematiky regulácie návštevníkov TANAP-u.** Podmienenie povolenia činností v TANAP-e členstvom v konkrétnych spolkoch a organizáciách je v rozpore so všeobecnými demokratickými princípmi modernej spoločnosti, ktorá naopak zvýrazňuje osobnú zodpovednosť za činnosť a správanie sa jednotlivca.

Navrhujeme

Navrhujeme **nepriať predložený návrh návštevného poriadku TANAP-u ako celok** a vytvoriť pracovnú skupinu, ktorej súčasťou okrem pracovníkov ŠOP budú aj zástupcovia mäkkej formy turizmu v TANAP-e. V diskusii so zainteresovanými stranami pripraviť moderný, jednoduchý, jasný, vykonateľný a nediskriminujúci návštevný poriadok.

Takýto návštevný poriadok by mal:

1. **Zohľadňovať reálny stav vykonávania mäkkých foriem turizmu v TANAP-e** s prihliadnutím na reálny vývoj v populáciách fauny a flóry v TANAP-u za posledné desaťročia.

³ VhT – vysokohorská turistika, t.j. turistika mimo značkovaných chodníkov do III. stupňa UIAA. Tento pojem je špecifický len pre podmienky TANAP-u, nikde inde vo svete sa pojem vysokohorskej turistiky nepoužíva. V medzinárodnom pohľade ide o kategóriu ľahkého horolezectva

2. **Umožniť nevyhnutné operatívne obmedzenia**⁴ vykonávania mäkkých foriem turizmu v TANAP-e, ktoré budú prijímané na základe zistení z terénnej vedeckej činnosti pracovníkov ŠOP v prípadnej spolupráci s mimovládnyimi organizáciami a verejnosťou.
3. **Namiesto celoplošných zákazov využívať nudging** (mäkká forma ovplyvňovania správania) formou otvorenej profesionálnej komunikácie s verejnosťou podľa vzoru HZS⁵. Ide o prístup, ktorý je preukázateľne efektívnejší ako tvrdé zákazy s negatívnou motiváciou (pokuty). Táto forma ochrany prírody sa už osvedčila v praxi života TANAP-u.
4. **Definovať športovo-rekreačné horské aktivity v zmysle medzinárodných štandardov** bez vyžadovania členstva v spolkoch alebo inak diskriminujúcim spôsobom a s prihladnutím na individuálnu zodpovednosť návštevníka.

Iniciátori

Igor Koller – horolezec, predseda SHS JAMES
Peter Dragúň – turista, predseda KST
Michal Káčerik – horolezec a turista, prezident SVTS
Igor Žiak – skialpinista, predseda SSA

Signatári

Zoltán Demján – horolezec
Peter Hámor – horolezec
Róbert Gálfy – horolezec
Jaroslav Švorc – Tatranská horská služba - dobrovoľný zbor
Ján Šimon – Horská služba Veľká Fatra
Rasťo Hatiar – horolezec a filmár
Svetozár Krno – vysokoškolský profesor, expedičný turista a spisovateľ
Viktor Beránek – chatár, Chata pod Rysmi
Dominika Dejczoová – chatárka, Zbojnická chata
Jana Kalinčíková – chatárka, Zamkovského chata
Peter Michalka – chatár, Téryho chata
Tomáš Petřík – chatár, Chata pri Zelenom plese
Marcel Forgáč – rozhlasový a televízny moderátor a horolezec
Juraj Šoko Tabaček – herec, moderátor a lezec

⁴ Pozri napríklad Návštevný poriadok NP Slovenský raj – Príloha č. 2 k vyhláske okresného úradu Košice č. 2/2018 časť A, bod 2 (http://npslovenskyraj.sopsr.sk/wp-content/uploads/2017/02/navstevny_poriadok_2018.pdf)

⁵ HZS pravidelne komunikuje s verejnosťou tak, že napriek absencii zákazov ľudia nechodia do nebezpečného terénu. Príkladom je január 2019, kedy v Tatrách bol takmer 2 týždne vyhlásený 4 SLN a napriek tomu nikoho nezasykala lavína. Ľudia radšej ostali doma ako by mali riskovať.